

STERK BEROEPS- ONDERWIJS

Het vervolg

Een krant over de samenwerking
tussen vmbo, mbo en bedrijfsleven

september 2021

Mike en Veerle (met helm) van Stad en Esch en een begeleider tijdens een spannend nieuw keuzevak.

Lees verder op pagina 3

02

Mail aan
mijn oude
vmbo-school

05

Column
Michelle
Deneer-Cornvalius

09

Het Groene Lyceum:
ideale tussenstap
naar het hbo

15

Een kijkje in de
keuken van het
mbo

Doorlopende route naar je plek

Na een periode met veel regen en kou breekt eindelijk mooier weer aan. Het weertype beweegt een beetje mee met de tijd waarin we nu zitten. Van guur naar aangenaam, van lockdown naar versoepelingen. Op naar meer zon, beter weer en betere tijden!

Voor het onderwijs zijn het spannende tijden. Wel, niet of gedeeltelijk opengaan? Er is extra geld voor het inlopen van vertragingen en tegelijkertijd wordt er ook indringender gekeken naar duurzame kwaliteitsverbetering. Hoe kunnen we iedereen gelijke kansen bieden, selecteren we niet te vroeg en wat betekent dit voor een leerling die juist meer praktijkgericht is?

In mijn tuin, in de zon, kan ik daarover zitten dromen. Wat zou het mooi zijn als je zonder vervelende onderbrekingen en zonder lastige

hobbels optimaal je sterke kanten kan benutten en via het beroepsonderwijs een beroep kunt vinden dat bij je past.

Bij ons thuis wordt op dit ogenblik de badkamer vernieuwd. De eigenaar van het montagebedrijf, die overigens het meeste werk zelf doet, vertelde mij over zijn bijzondere loopbaan. Via een accountantsopleiding en werk op een administratiebureau kwam hij tot de ontdekking dat het werk dat hij als jonge jongen elke zaterdag deed bij een tegelhandel, écht bij hem paste.

Jan van Nierop

Na opleidingen tot tegelzetter, elektricien en installatietechnicus werkt hij nu als zelfstandige met een klein, maar kwalitatief hoogstaand montagebedrijf. Helemaal op zijn plek en gelukkig in zijn werk.

Terug naar mijn dromen op het terras. Hoe kun je nu zonder belemmeringen dóórleren voor een beroep? Ik realiseer me dat er op dit gebied veel gebeurt en dat er meer en meer mogelijk wordt. Er is op veel plekken al een goede samenwerking tussen vmbo- en mbo-scholen. Een nieuwe wet geeft die samenwerking een boost. Samen zorgen vmbo en mbo voor steeds meer soepele overgangen voor leerlingen.

In deze krant lees je meer over hoe ze dat doen. Spoiler: in het belang van hun leerlingen! Ik hoop dat ook deze keer de krant jullie veel inspiratie geeft om hiermee aan de slag te gaan.

Veel leesplezier!

Jan van Nierop

Voorzitter Stichting Platforms vmbo

Van: **Femke de Lange** femke.de.lange@planotechnicus.nl
Verzonden: maandag 30 augustus 2021 11:02
Aan: Kor.de.krull@docenttechniekChristelijkCollegeZeist.nl

Onderwerp: **Een berichtje van Femke**

Beste meneer de Krul,

Twintig ben ik nu. Mijn tijd op het Christelijk College Zeist ligt alweer even achter me. Ik had niet zoveel met verzorging. Dus koos ik in de vmbo bovenbouw kader voor techniek en kwam terecht in een klas verschillende plekken stage gelopen: bij een orthopedisch schoenmaker, bij een ijstenstaller en in de ook een dag werk in het atelier en nu een avondopleiding bij Nimeto volg.

Op CCZ was jij mijn stagebegeleider en daar heb ik geluk mee gehad! Jij snapte goed dat ik geen traditioneel beroep in de techniek wilde. Je zocht en dacht met me mee, net als mijn ouders. Ik heb de stoute schoenen aangetrokken en me gemeld bij die stagebedrijven. Omdat het Hout- en Meubileringscollege in Amsterdam bijzondere beroepsopleidingen biedt, ben ik daar gaan kijken. Bij een rondje door de school stutte ik op de pianotechniek. Op de terugweg in de auto dacht ik: 'Ja!'

In het eerste jaar waren we met z'n derienen. In de loop van de opleiding haakten er jammer genoeg wat mensen af. Ik was met mijn 17 jaar het 'Jonkie'. In de opleiding zaten ook oudere mensen die zich lieten omscholen. Dat is even wennen, maar je leert wel heel veel van elkaar. Gaandeweg werd me duidelijk dat pianostemmen een belangrijk element was van de opleiding: niet echt mijn ding. Ik speel ook geen piano. Ik volgde de opleiding vooral vanwege de techniek: de binnenkant van de piano.

De pianostemmer heeft een kleine technische achtergrond en komt bij de mensen thuis om piano's op toon te zetten. Als pianotechnicus zit je in de werkplaats en zorg je dat piano's weer bespeelbaar worden. Naast het werk volg ik een meubelmaakcursus. Ik hou van het werken met hout. Dat sluit ook mooi aan bij pianotechniek. Hierna wil ik me verdiepen in de restauratie van meubels en bijvoorbeeld leren polijsten; een beschermende lak aanbrengen. Zo ontwikkel ik mezelf steeds breder.

Sommige mensen kiezen voor een vmbo of een mbo, gewoon, omdat ze een school moeten doen. Als je dan klaar bent, ben je blij met je papertje en zie je wel wat je verder gaat doen. Ik heb echt iets niet alleen pianotechnicus ben, maar kan zeggen: ik kan ook lijstenmaken en ik kan de buitenkant van een piano opknappen. Meer vaardigheden in dezelfde hoek. Ik wil mezelf blijven uitdagen, kijken of ik dat ook kan. Ik ben blij met de afwisseling tussen pianotechniek en lijstenmaken.

Na de basisschool kreeg ik het advies 'basis met leerwegondersteuning'. In groep 8 werd ontdekt dat ik dyslexie had. Mijn ouders en ik vonden dat ik gewoon basis kon doen. Met heel hoge cijfers ben ik vanaf de tweede kader gaan volgen. Dat gaf me een boost: 'Zie je wel, ik kan het echt wel als ik hard werk'. Ik doe altijd mijn best om te bereiken wat ik wil. Ik ging met veel plezier naar het vmbo. Zeker toen ik techniek had gekozen en met jou als stagebegeleider. Ik voelde me prima voorbereid op het mbo.

Tot ziens,
Femke

Van: **Kor de Krul** Kor.de.krull@docenttechniekChristelijkCollegeZeist.nl
Verzonden: dinsdag 31 augustus 2021 09:33
Aan: femke.de.lange@planotechnicus.nl

Onderwerp: **Re: Een berichtje van Femke**

Beste Femke,

Blij werd ik van jouw brief. Jouw carrièrestappen zijn een logisch gevolg voor een talentvolle doorzetter als jij. In de technieklessen zag deze oud-meubelmaker jouw gedreven nauwkeurigheid met hout: onontbeerlijk voor dit vak. Tijdens toegesplitste stages kwamen jouw eigenschappen nog duidelijker naar boven. Voor mij een feest om deze stageplekken te bezoeken en jou te begeleiden. De bedrijven waren altijd dik tevreden met jouw bijdrage. De pianorestaurotis past bij jouw bijzondere talenten en de wil om je nog verder te bekwalen lees ik duidelijk terug in jouw brief. Femke, je was een bijzondere leerling en jouw stappen voor de toekomst zijn dat ook.

Ik ben trots op je en op het steentje dat ik heb mogen bijdragen.

Hartelijke groet,
Kor

KEUZEVAK 'MARITIEM: LEVEN EN WERK AAN BOORD'

Alle hens aan dek!

'Het overlevingspak is voor julie niet te groot, dus het kan zijn dat er water binnenkomt', waarschuwt begeleider Wietse, terwijl hij bij Veerle en Mike controleert of de capuchon van hun overlevingspak goed vast zit. Maar Veerle is niet bang voor een beetje water. Ook Mike stak meteen zijn hand op toen gevraagd werd welke leerlingen het water in wilden springen bij deze les over reddingen op het water. 'Het voelt wel onhandig', merkt hij op, terwijl hij een paar passen zet in het overlevingspak.

Mike en Veerle zijn twee van de veertien vmbo-leerlingen die deelnemen aan het keuzevak 'Maritiem: Leven en werken aan boord', dat Stad en Esch in Meppel dit jaar voor het eerst organiseert. De leerlingen volgen een voltijds lesprogramma van twee weken* dat zich grotendeels afspelt op het opleidingschip de Prinses Beatrix, dat voor de gelegenheid in de Vaart ligt afgemeerd, tegenover de brandweer-kazerne in Meppel.

Ze krijgen praktijklessen over het leven aan boord: een schip pekelaar maken, schilderwerk uitvoeren, zeemansknopen leggen, koken en navigeren, reddingswerk, het komt allemaal aan bod. Daarnaast gaan de leerlingen op excursie naar maritieme bedrijven en maken ze een dagtocht over het IJsselmeer. Nog een belangrijk onderdeel is een bezoek aan STC Hanze Maritiem in Zwolle. Want het doel van het keuzevak is ook om leerlingen enthousiast te maken voor technische beroepen, en misschien wel voor een maritieme mbo-opleiding.

Roeien en wrikken

STC Hanze Maritiem stelde het opleidingschip en docenten beschikbaar en ontwikkelde mede het lesprogramma. In de Vaart liggen ook een paar kleine boten, waar leerlingen leren roeien of 'wrikken', het besturen van een boot met een peddel. Die boten en de instructeurs komen van de Scouts. En Wietse werkt bij eXplore Group, een bedrijf dat dagbesteding organiseert.

* Het keuzevak in z'n geheel is omvangrijker.

'Bij dit keuzevak werken veel partijen samen', vertelt Cristel van Doorn, hoofd stagebureau en lid van de werkgroep die het vak opzette. Ze kijkt vanaf de kade toe hoe Mike en Veerle vanaf het dek in het water springen en vervolgens door Wietse ('Beweeg maar naar mijn stem, goed zo') ruggelings aan boord van de reddingsboot worden gehesen. Het traject van 'idee' naar 'uitvoering' verliep verrassend vlot.

'Iedereen die ik benaderde om mee te werken aan dit keuzevak was meteen enthousiast.' Dat gold ook voor Eric Goethart, een van de docenten van STC Hanze Maritiem uit Zwolle, die het keuzevak begeleidt. 'Bij Meppel denk je misschien niet direct aan zeevaart, maar van oudsher is hier al een maritieme sector', legt hij uit. 'Dat begon in de middeleeuwen met de Harzevlieden. Er zijn in deze regio nog steeds veel maritieme bedrijven en die zitten te springen om jonge mensen. Wij willen heel graag extra leerlingen aantrekken en dit is een mooie manier om ze een idee te geven van hoe het er aan boord aan toe gaat.'

"Superstoer!"

Tervijl Mike en Veerle zich opmaken voor een tweede sprong (Veerle: 'De eerste keer is een beetje eng, maar eigenlijk is het echt leuk') komt ook Jetta Kljnsma langs voor een werkbezoek. De Commissaris van de Koning van Drenthe vindt het 'superstoer!' hoe Mike en Veerle vanaf het bovendeck het water in springen en juicht het toe dat de leerlingen belangstelling hebben voor de maritieme sector. 'De binnenvaart is essentieel voor Nederland, jongens. Als we meer schepen kunnen laten varen, voorkom je zoveel vrachtwagens op de weg.' Na een laatste sprong in het water gaan Mike en Veerle even naar huis om droge kleren aan te trekken. Intussen krijgen de andere leerlingen op de kade een instructie over verschillende soorten reddingsvesten. Of ze door willen gaan naar een maritieme opleiding weten ze nog niet zeker, maar over het keuzevak zijn ze in elk geval enthousiast. Niet alleen omdat je zoveel verschillende dingen leert, maar ook omdat je les krijgt op een echt schip. 'Dit is heel anders dan les in de klas!'

Warme, warme overdracht

Sinds 2019-2020 mogen scholen voor praktijkonderwijs samen met een vmbo-school in een pilot een pro/vmbo-onderbouwklas vormgeven. Scholen maken eigen keuzes hoe ze dat precies aanpakken. De onderbouwklas pro/vmbo is bedoeld voor leerlingen waarover twijfel bestaat of ze het best op hun plek zijn in het praktijkonderwijs of in het vmbo. Leerlingen krijgen twee of drie jaar de tijd om te werken aan de kerndoelen van de onderbouw van het vmbo. Ze mogen maximaal 500 klokuren per jaar les krijgen op de vmbo-locatie. Leerlingen die dat kunnen, stromen na twee of drie jaar door naar de bovenbouw vmbo.

Positieve kansen

Het Twents Carmel College (TCC) is een van de ongeveer 30 scholencombinaties die aan de pilot onderbouwklas pro/vmbo meedoen. Voor Julica Prins, adjunct-directeur van het vmbo (foto links) was de reden daarvoor zonnig: 'In de onderbouw van het vmbo zaten soms leerlingen met een vmbo-advies die van de basisschool het voordeel van de twijfel kregen, terwijl dat niet altijd reëel was. Vaak strandden ze in de derde klas. Dat zijn faalervaringen. Met de pro/vmbo-klas kun je dat voorkomen en geef je leerlingen en ouders een positieve kans.'

Herbert Bouwhuis, adjunct-directeur van het praktijkonderwijs van TCC (foto rechts) vertelt: 'Het gaat om leerlingen die het cognitief wel kunnen, maar in de ondersteuning meer leerkrachtbehoeft nodig hebben. Een rechtstreekse stap naar het vmbo reddend deze leerlingen niet. Gedurende twee jaar volgen de leerlingen theorielessen, gebaseerd op het onderbouwprogramma van het vmbo. Dat gebeurt aanvankelijk op de pro-locatie en geleidelijk in toenemende mate op het vmbo. Docenten van het vmbo reizen vanuit een andere wijk naar het praktijkonderwijs. 'We hebben de roosters zo gemaakt dat docenten aan het begin of eind van de dag kunnen reizen', vult Julica aan.

Dakpanklassen

Voor vakken als scheikunde, biologie – en sinds dit jaar ook economie – gaan de leerlingen naar

de vmbo-locatie, ook gezien de faciliteiten daar. 'Dat maakt het echt voor de leerlingen en daardoor zien ze verschillende docenten. Dat is natuurlijk ook de realiteit binnen het vmbo. We hebben heel gericht naar een combi van docenten van praktijkonderwijs en vmbo gezocht', vervolgt Julica. 'Het succes is dat het docenten zijn met veel affiniteit met de doelgroep, die mee-ontwikkelen en meedenken over de pro/vmbo-klas. Ze voelen zich niet zo goed docent van de pro/vmbo-klas als van hun vmbo-klas.'

MET DE PRO/VMBO-KLAS KUN JE FAALERVARINGEN VOORKOMEN

Voor docenten snijdt het mes aan twee kanten. 'Docenten van het praktijkonderwijs leren kijken door de bril van de overgangsnormen van het vmbo. Vmbo-docenten vinden het fantastisch hoe wij naar de ontwikkeling van leerlingen kijken en de sociaal-emotionele ontwikkeling in beeld houden', zegt Herbert. Julica: 'De route doet iets met het bewustzijn op school. Er wordt op alle onderwijsniveaus over dakpanklassen gepraat en dan roepen wij: 'pro/vmbo!'

Kanjer

Na twee jaar pro/vmbo-klas is het de bedoeling dat leerlingen de overstap maken

Lees er meer over op:
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voortgezet-onderwijs/pilot-pro-vmbo>

naar de bovenbouw van het vmbo. In het derde leerjaar stromen meer vmbo-leerlingen in vanuit andere locaties van TCC. Dat betekent dat alle leerlingen in de derde klas daar 'nieuw' zijn en geen stempelje hebben. In de bovenbouw komen de leerlingen van de pro/vmbo-klas die hebben laten zien dat ze het kunnen, in een reguliere vmbo-klas terecht. Julica: 'Dat is best spannend. We moeten goed kijken wie hun mentor wordt en wat zij nodig hebben. Er komt dus een warme, warme, warme overdracht.'

Een paar leerlingen zullen de overstap naar het vmbo wellicht niet gaan maken, omdat ze het pedagogisch klimaat en de leerkrachtbehoeft van het praktijkonderwijs nog nodig hebben. 'Het doel is ook niet dat leerlingen per se naar het vmbo moeten', zegt Julica. 'Daar moeten we voor oppassen. Je mag ook een kanjer zijn in het praktijkonderwijs!'

Herbert: 'Leerlingen van de pro/vmbo-klas die in het praktijkonderwijs blijven, hebben een voorgrond in lesstof. We blijven ze ook in de volgende leerjaren op hun niveau bedienen. Wellicht kunnen ze sneller een start maken in een entree-opleiding. Als je op je eigen niveau zit en je daar kunt ontwikkelen, zul je sociaal-emotioneel grotere stappen maken en beter tot leren komen. Dat gun je elke leerling.'

Ook ik heb mijn vmbo-diploma!

"Dat kan ik later toch niet worden. Ik doe maar vmbo." Als docent geschiedenis en maatschappijleer op een vmbo-school hoorde ik mijn leerlingen regelmatig dat soort opmerkingen maken. Ze hadden het gevoel dat hun diploma minder waard was dan een havo- of vwo-diploma en dat raakte me, want ik vond het echt niet terecht. "Maar ik heb ook mijn vmbo-diploma, hoor!", zei ik. "Echt, jul?"

Jazeker, ook ik ben op het vmbo begonnen. Ik begreep wel hoe mijn leerlingen zich voelden, want ik weet nog precies hoe ik me voelde toen ik dacht mijn schooladvies kreeg. Dat was toen lbo, dat kun je vergelijken met vmbo-kader, en ik was heel teleurgesteld omdat ik toen al wist dat ik docent geschiedenis wilde worden en dan had je minimaal mavo nodig. Maar achteraf gezien had ik me helemaal geen zorgen hoeven maken, want ik ben met mijn vmbo-diploma uiteindelijk toch docent geschiedenis geworden, en nog Docent van het Jaar ook!

Waarom zou een vmbo-diploma minder waard zijn? Op het vmbo word je praktisch opgeleid. Dat is anders dan een opleiding waarbij je vooral met theorie bezig bent, maar zeker niet minder. Praktisch kunnen werken is ook een talent, je moet er echt feeling voor hebben. Bovendien, na het vmbo kun je kiezen uit zoveel mooie mbo-opleidingen, en je hoeft echt niet bang te zijn dat je geen baan vindt. Er zijn zoveel mensen die op het vmbo zijn begonnen, veel meer dan je denkt. Daarom ontwierp ik een praktijkopdracht voor mijn leerlingen: ze gingen op zoek naar iemand die op het vmbo was begonnen en heel succesvol was in zijn of haar werk. Ze gingen die persoon interviewen en maakten er een filmpje van. Die opdracht werd een groot succes. Iedereen vond het leuk om mee te werken, de filmpjes werden supergoed (peje af voor mijn leerlingen!) en het leukste, en voor mij misschien wel het belangrijkste, was dat mijn leerlingen plotseling heel veel rolmodellen hadden. Dat was motiverend!

Die filmpjes verdienen een groter publiek en daarom ben ik op LinkedIn een postercampagne begonnen rond de hashtag #ookikhebminjnvmbodiploma. Dat doe ik samen met smail Aghazary, die ook een vmbo-diploma heeft en die dit jaar een van de finalisten is van de verkiezing Docent van het Jaar. Allerlei mensen delen de hashtag en zo krijg je een idee van wat een geweldige start het vmbo kan zijn. Natuurlijk laten we de filmpjes zien die mijn leerlingen hebben gemaakt. Zoals van mijn oud-leerling Erwin Eljpe, die een super-toffe baan heeft als regisseur van reclamefilms. En de sprankelende Gozde Yilmaz, die het schopte tot de beste vloggende recruiter. Ik hoop dat heel veel mensen de hashtag gaan delen, zodat iedereen kan zien dat met een vmbo-diploma ook de wereld voor je open ligt. Dat rare idee dat een vmbo-diploma 'minder' zou zijn, daar gaan we dan echt mee ophouden, hoor. Een vmbo-diploma, daar mag je super trots op zijn!

Lucelle Deneer-Convallius
Docent van het Jaar

Stichting Platforms vmbo

In de Stichting Platforms vmbo (SPV) werken elf docentenplatforms samen aan het vmbo. SPV richt zich op de beroepsgerichte profielen, de praktijkgerichte programma's en de avo-vakken in het vmbo. Onder het motto 'samen waar het kan, apart waar dat wenselijk is' bundelen elf platforms hun krachten en vormen zij één vmbo-gezicht en één gesprekspartner voor het vmbo-veld.

SPV werkt samen met alle belangrijke spelers in het onderwijsveld, zoals de ministeries van OCW en VWS, de VO-raad, de MBO Raad, Connect Groen, het platform TL, Platform IT, Vakcollegegroep, SBB, branche-organisaties en vertegenwoordigers namens het bedrijfsleven. Dit alles met als doel de leerlingen in het vmbo een optimale voorbereiding te bieden op opleiding en beroep. SPV geeft, samen met anderen, uitvoering aan Sterk Beroeps onderwijs en Sterk Techniek onderwijs. Beide programma's hebben onder andere tot doel de samenwerking tussen vmbo, mbo en het bedrijfsleven in de regio te versterken.

Elf platforms werken samen

In SPV werken docentenplatforms samen, elk voor één profiel/praktijkgericht programma in het vmbo. Deze platforms vormen de (inhoudelijke) schakel tussen onderwijs, beroepsopleiding en beroep. Voor docenten organiseren de platforms activiteiten met als doel ontwikkelingen in de beroepspraktijk te vertalen naar onderwijs, zodat opleiding en beroep goed op elkaar aansluiten.

Meer informatie:
www.platforms-vmbo.nl

stichting
platforms vmbo

EEN KWESTIE VAN DOEN

Nirene van Brussel (links) en Eraline Folkerts

"Onze derdejaars leerlingen BWI volgen op dit moment een keuzevak en profielmodule uit hun programma op het mbo Summa College. Daar zijn we supertrots op!" vertelt Eraline Folkerts, teamleider vmbo basis, kader en TL van het Stedelijk College Eindhoven. Samen met Nirene van Brussel, opleidingsadviseur Wonen & Design bij het Summa College, vertelt ze hoe deze doorlopende leerroute tot stand is gekomen: met een visie, een vraag en heel veel koffie.

Eyeopener

"In ons schoolplan hebben we het streven vastgelegd dat twintig procent van ons onderwijs buitenschools plaatsvindt", zegt Eraline. "Dat betekent dat we altijd pro-actief op zoek zijn naar contact met mbo's. Daar kwam nog bij dat we ons BWI-profiel nieuw leven wilden inblazen. De harde kant van het BWI-profiel werd prima behartigd door onze BWI-docent. Met de zachte kant, interieur en design, had onze docent minder affiniteit. Vandaar onze vraag aan Summa: 'Kunnen jullie hierin iets betekenen?' We zijn bij elkaar op de koffie gegaan, hebben de vraag neergelegd en zijn gaan brainstormen. Dat lukte, omdat er een klik was. Vervolgens hebben we geresd. 'Als we dit samen gaan doen, dan gaan we er ook écht iets van maken en in oplossingen denken'."

Voor het Summa was de ambitie van de vmbo-school om twintig procent van het onderwijs buiten de eigen school te laten plaatsvinden een regelrechte eyeopener. Nirene: "Dat triggerde ons: misschien geldt dit wel voor méér vmbo's." Vandaar haar advies aan mbo-scholen: Zoek toenadering tot het vmbo. Samenwerking begint met investeren in de relatie: elkaar leren kennen, elkaars taal leren spreken en in elkaars onderwijskeuken kijken. Is bij elkaar kijken te eng, omdat je

bijvoorbeeld al jaren volgens een bepaald stramien werkt, spreek dan samen af bij een bedrijf."

Hapklare brok

Inmiddels gaat de samenwerking het derde jaar in. De samenwerkingspartners zijn vanuit de ideeën aan de slag gegaan met verschillende sporen, met als motto: "Klein beginnen, daarna uitrollen en de uitvoering in fases oppakken". Spoor 1 was het keuzevak voor de derdejaars, verzorgd door een docent van Summa; een 'hapklare brok en een activiteit met een duidelijke kop en staart'. Spoor 2 was het uitvoeren van de profielmodule uit het examenprogramma vmbo op het Summa. "Alles met het oog op het intensiveren van een samenwerking waar de leerling baat bij heeft, in leervinst of in keuzewinst. Je wilt immers dat een leerling zich bewust wordt van de mogelijkheden, daar ervaring mee opdoet en dat vervolgens kan vertalen in 'dit is wel of niet iets voor mij'. Een bewuste keuze betekent dat het traject geslaagd is."

"Het gaat ons om het onderwijs voor de leerlingen", beaamt Eraline. "Zonder Sterk Techniekonderwijs zouden we dit ook gedaan hebben. Docenten van Summa hebben bij ons een docentstage gedaan en weten beter hoe onze leerlingen in elkaar steken. De leerlingen

gaan een dag in de week naar het Summa en volgen daar de lessen. Voor het vervoer heeft het vmbo een bus geregeld. We hanteren het hubo-principe (is het haalbaar, uitvoerbaar, betaalbaar en organiseerbaar) en denken steeds in oplossingen, zoals: 'Wat zou het mij opleveren als we vaste momenten in het rooster zouden reserveren?'"

Nieuw spoor

Ook in financieel opzicht zijn er afspraken over de route vastgelegd. "Maar de waarde zit zeker niet in het geld, daar leggen we op toe", voegt Nirene toe. "Het moet vooral geen manier zijn om geld aan elkaar te verdienen. De waarde zit erin dat we elkaar kunnen helpen. Als Eraline aangeeft dat ze iemand nodig heeft voor de klas, kunnen we het netwerk delen. Het is ons te doen om de samenwerking en de leerling in een vroeg stadium binnen het mbo te halen. De overstap naar het mbo is daarmee niet meer zo groot. Ze hebben al kennisgemaakt met lesgeven zoals dat gebeurt op het mbo." De brainstorm gaat verder. De samenwerking smaakt naar meer. Ook andere profielen staan te popelen. Een voorbeeldje van een mogelijk nieuw spoor: wellicht kan het Summa iets betekenen in de instroombevordering vanuit het basisonderwijs, bijvoorbeeld door studenten aan leerlingen te koppelen.

Zet iets kleins neer en doe dat goed, dan gaat de boel vanzelf in de hens!

Van vlammetje naar uitslaande brand

< Mieke van Dijk (links) en Christa Hakkenberg

laaiend enthousiast", vertelt Mieke. "Een schot in de roos", vult Christa aan, "want doordat leerlingen zien wat ze wacht na het vmbo, hebben ze meer zin de schouders eronder te zetten". Ze krijgen steeds meer feeling met het mbo doordat Mieke op het vmbo voorlichting komt geven en haar studenten hun exams op het vmbo doen en projectjes begeleiden.

Leervragen formuleren

Klap op de vuurpijl is een 'meester-gezel-systeem', waarin vakinhoud en LOB op een ingenieuze manier gecombineerd worden. Eerstejaars mbo-studenten dragen het beeld van de opleiding over aan vmbo'ers, nog vóór die hun profielkeuze maken. Gaandeweg fungeren ze als buddy's/meesters. Vierdejaars vmbo'ers beginnen al met opbouwen van een portfolio zoals op mboRijnland gebruikelijk is en leren leervragen formuleren. Ze krijgen les van hun buddy, ontvangen feedback op hun kwaliteiten en landen toegerust op het mbo. Enmaal in de mbo-opleiding nemen ze het stokje over en blijven ze ook gekoppeld aan de dan tweedejaars mbo'ers.

De moraal: Zet iets kleins neer en doe dat goed, dan gaat de boel vanzelf in de hens.

Bij mboRijnland zit gepersonaliseerd leren in het DNA. Dat resulteert in een bijzondere aanpak van samenwerking rond doorlopende leerlijnen, waarbij het mbo zich aanpast aan de verschillende behoeftes van vmbo-scholen. In Woerden vormen studenten en docenten Zorg & Welzijn een 'persoonlijke brug' tussen het vmbo en mbo.

Schot in de roos

"Laten we gewoon beginnen." Zo simpel kan de eerste stap naar een doorlopende leerroute zijn. Met een klein vlammetje dat begon in een gesprek tussen leidinggevend. En al gauw uitgroeide tot een knetterend vuurtje, toen mbo-docent Mieke van Dijk (mboRijnland) en vmbo-collega Christa Hakkenberg (Kalsbeek College) hun ideeën combineerden en omzetten in dynamische acties. Geïnspireerd door wat ze zagen bij hun

leerlingen: twijfel over de gemaakte opleidingskeuze en geringe motivatie door het ontbreken van een helder perspectief op de vervolgroute en beroepsmogelijkheden.

Als start bezochten kleine groepjes vmbo-leerlingen tijdens hun Zorg & Welzijn-lessen de lessen op het mbo. "Eerst weinig op hun gemak, maar evengoed lagen ze aan het eind van de dag in de tilt of in een bed in het praktijklokaal. En bleken ze terug op school

PTA + OER = PTA / OER

In één keer door naar mbo2

Bij Wellant vmbo de Bossekamp in Ottoland kunnen leerlingen in de derde klas kiezen voor een van de drie Vakroutes. Ze halen daarmee in drie jaar hun mbo2-diploma in de richting Melkveehouderij, Hovenier of Groen, Crond en Infra. Voor elke Vakroute is een examenprogramma op maat ontwikkeld. Dat is lastiger dan je zou denken, aldus directeur Hijlke Wijnja.

De drie Vakroutes van Wellant vmbo de Bossekamp zijn 'geïntegreerde leerroutes': leerlingen doen tussendoor geen vmbo-examen, maar ze moeten wel voldoen aan de eisen van het vmbo. Daarom werd voor elke Vakroute een eigen examenprogramma ontwikkeld. "Het was een enorme zoektocht. We waren een van de eerste scholen met een Vakroute en we moesten echt het wiel uitvinden", zegt directeur Hijlke Wijnja. "Het is namelijk niet zo eenvoudig als 'indikken en de overlap eruit halen'. De vmbo- en mbo-exams zomaar samenroepen is lastig want die examens zitten anders in elkaar. Het vmbo werkt met PTA's. Programma's van Toetsing en Afsluiting. Het mbo met de OER, de Onderwijs- en ExamenRegeling. Bij een Vakroute wordt dat één nieuw examenprogramma: het PTA/OER."

Voor elke leerroute gingen een vmbo- en een mbo-docent samen aan de slag om het programma te ontwerpen. "In het PTA/OER is een aantal vmbo-examenonderdelen verschoven. De leerlingen ronden de vakken burgerschap en rekenen af in het tweede jaar van de Vakroute. In leerjaar vijf, het laatste jaar van de Vakroute, kunnen ze dan focussen op de proeve van bekwaamheid. Voor die laatste zijn 'handelingslijsten' opgesteld. Bij de Vakroute Melkveehouderij moet je dan bijvoorbeeld denken aan 'machines schoonmaken' en 'hygiëne-maatregelen nemen'. Die handelingslijsten moeten allemaal worden afgeinkt en dat gebeurt in de praktijk, op de plek waar de leerling stage loopt." De vmbo-keuzevakken worden waar mogelijk gecombineerd met mbo-keuzedelen. Dat geeft ruimte voor extra

onderdelen, zoals het behalen van het veiligheidscertificaat. Want dat is de meerwaarde van de Vakroutes: leerlingen kunnen zich sneller specialiseren en zich richten op de vakken waar ze in hun werk later echt iets aan hebben.

Hijlke Wijnja

Van: **Christa Hakkenberg** ChristaHakkenberg@docentkalsbeekCollegeWoerden.nl
Verzonden: 20 augustus 2021 08:55
Aan: **Elly Bosch-Raaijen** Ladoucefrance.com

Onderwerp: **Hoe gaat het?**

Beste Elly,

Mijn loopbaan tot nu toe is best een bijzonder verhaal. Jij speelt daarin bepaald geen onbelangrijke rol! Het begon op vmbo de Goudse Waarden. Twijfelend tussen Verzorging en Uiterlijke Verzorging (UV) – mijn moeder was verpleegkundige en schoonheidsspecialiste – koos ik voor het laatste. Ik liep stage in een kapsalon en keek mijn ogen uit. Het klantencontact vond ik dóóndeng. Ik was zó verliefd, ik kwam de keuken haast niet uit...

Jij gaf alle schoonheidsverzorgingsvakken. Dat was ge-wel-dig! Als je bij manicure goed je nagels getakt had, kreeg je stickerjes voor op je nagels. Jij zag er altijd fantastisch uit en was voor mij echt een rolmodel. We hadden een heel goede klik. Mijn moeder stimuleerde me om in Utrecht aan het roc de opleiding tot schoonheidsspecialiste te volgen. Dat heet nu het Beauty College. De overstap was niet groot. De opleiding zat in een oud pand, een woonhuis eigenlijk. Heel kleinschalig: je kende elke docent en zij kenden jou. Het voelde als een warm bad.

Ik liep stage bij schoonheidssalon Jane Aard in Waddinxveen. Mensen kwamen daar voor een dag-arrangement. Ze kregen 's ochtends pantoffeltjes aan en werden de hele dag in de watten gelegd. Daar heb ik zoveel geleerd, wat ik nu nog gebruik. Tijdens de opleiding zijn mijn moeder en ik samen gevolgd ik de CIDESCO-opleiding voor schoonheidsverzorging; een Engelstalige opleiding voor als je op een cruiseschip of in een buitenlands hotel wilt werken.

En toen belde jij. Je wilde minder gaan werken. Of ik jouw zes uren in Gouda van je wilde overnemen. Ik was 19 en stond perplex, maar solliciteerde wel, ondanks tegengespuiter van mijn moeder. En toen werd ik het! Wat een grap, dacht ik. Amper 20 stond ik ineens weer op mijn oude school voor een klas met meiden van 16 en 17 jaar. Er waren nog geen besemers. Als ik een filmpje wilde laten zien, zaten we met z'n allen voor die ene computer. Het vakinhoudelijke vond ik leuk om over te brengen. Ik was enthousiast over het vak, werkte ook nog in de salon en kon daar verhalen over vertellen.

Dat eerste jaar werd een succes. Ik wilde graag blijven en haalde – best pittig – tussen allemaal veertigers mijn didactische behuizing VO-ROC. Een paar jaar later werd het tijd voor wat nieuws. Onze paden bij het Kalsbeek College wilde overnemen. Ik ben daar toen fulltime aan de bak gegaan. Met de komst van Zorg & Welzijn-docent geworden en merkte hoe mooi de zorg is.

Van 'maatje van leerlingen' heb ik me doontwikkeld naar volwaardig docent. Mijn doel nu is leerlingen enthousiast te maken voor de brede beroepsmogelijkheden in de zorg. Daarvoor is het contact met het mbo superwaarde! De passie voor het vak overbrengen vind ik geweldig. Voor leerlingen voelt dat kritischer. Ik leg ze uit dat je UV er altijd naast kan doen. Het allerbelangrijkste om leerlingen mee te geven goed voelt. Fouten maken mag. Maak je eigen keuzes en ontwikkel jezelf. Wat voor pad je ook kiest, het komt wel goed!

Met heel hartelijke groet,
Christa Hakkenberg

Paulien (links)
en Gemma

Het Groene Lyceum: ideale tussenstap naar het hbo

Het Groene Lyceum is een doorlopende leerroute voor leerlingen met tenminste een TL-advies die ook graag praktisch bezig zijn. In zes jaar doorlopen ze een vmbo- en mbo niveau 4-opleiding, waarna ze door kunnen stromen naar het hbo. Terra in Assen was een van de eerste scholen met zo'n Groen Lyceum. Wat is er sindsdien veranderd en hoe kijkt de eerste lichting studenten erop terug?

Praktijgericht onderwijs, waarmee je kunt doorstromen naar het hbo. Daar gaat het om bij de doorlopende leerroute van het Groene Lyceum. De combinatie van theorie en praktijk was precies waarom Gemma Jonkers en Paulien Kiewiet kozen voor het Groene Lyceum. Ze hoorden bij de eerste lichting en ronden de opleiding in 2018 af. Paulien: 'Ik had een havo/vwo-advies. Het Groene Lyceum duurde niet zo lang als de havo, maar je deed er veel dingen naast. Dat vond ik zelf heel leuk.' Ook Gemma had een havo-advies. 'Maar ik kon slecht stilzitten en wilde graag met mijn handen werken. Het Groene Lyceum was een ideale tussenstap.'

Groen is méér dan bloem

Op het Groene Lyceum ronden leerlingen versneld hun vmbo-examen af binnen het profiel Groen. Daarna stromen ze door naar een mbo4-opleiding in de richting Retail, waarbij ze kunnen kiezen uit keuzedelen Natuur en Techniek, Natuur en Gezondheid en Economie. Bij de praktische vakken op het Groene Lyceum gaat het, ook in de onderbouw, niet alleen om vakken als diervoorzorg. 'De groene sector is heel breed. Ook tuinontwerpen, metselen, koken en bloemstyling vallen eronder', zegt Hadewich Huijtema, die al vanaf het begin bij het Groene Lyceum betrokken is als teamvoorzitter. Sinds Gemma en Paulien in de Groene Lyceum-brugklas zaten, is er wel het een en ander veranderd, vertelt ze. Sinds een paar jaar duurt het Groene Lyceum zes jaar. 'Door dat extra jaar duurt de opleiding nu langer dan de havo, maar juist dat extra jaar biedt enorm veel kansen. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld een internationale stage doen, of extra keuzedelen volgen waarbij ze kunnen verbreden of verdiepen', zegt Hadewich Huijtema.

'Onze leerlingen vinden het onderwijs in de onderbouw echt fantastisch, want ze krijgen dan veel praktijkvakken en werken aan praktische projecten. Maar in het derde jaar wordt het ineens theoretischer. Dat moet ook wel, want ze doen dat jaar al een groot deel van hun

Hadewich Huijtema

vmbo-examen. Leerlingen lopen wel stage, maar ervaren dat niet echt als praktisch. We willen dat de opleiding in de bovenbouw net zo leuk en interessant blijft als de onderbouw. Daar zijn we nu mee bezig, door meer Groen en duurzame projecten aan te bieden in klas 3 en 4.'

Presentaties

De praktische vakken die je op het Groene Lyceum krijgt, zijn trouwens niet alleen leuk, maar vooral ook leerzaam, zeggen de oud-leerlingen. Paulien Kiewiet volgt inmiddels de hbo-opleiding Toegepaste Psychologie en stroomt volgend jaar door naar de universiteit. Gemma Jonkers studeert nu Creative Business en Media Management aan NHL Stenden in Leeuwarden. Samenwerken, plannen, presentaties geven, dat hebben ze op het Groene Lyceum geleerd en daar hebben ze nu veel voordeel van. Die brede praktische kennis is sowieso meegenomen, ook als je op het hbo geen 'groene' opleiding kiest. 'Als mensen nu horen dat ik een examen 'straatje leggen' heb gedaan, kijken ze best raai op', zegt Paulien lachend. En Gemma heeft nog steeds plezier van de lessen bloemstyling die ze volgde op het Groene Lyceum. 'Stilzitten kan ik nog steeds niet. Als ik me vervel of als ik een dag weinig te doen heb, ga ik bloemstukken maken!'

MEER INFORMATIE

Op Terra volgen in totaal zo'n 560 leerlingen het Groene Lyceum. In leerjaar drie doen ze in vijf vakken vmbo-examen en in leerjaar vier ronden ze de laatste twee vmbo-vakken af en draaien ze daarnaast mee in het mbo4-programma in de richting Retail. Er zijn nog meer scholen waar het Groene Lyceum wordt aangeboden. In totaal volgen jaarlijks ongeveer 1300 leerlingen deze leerroute.

September 2021

sesse lezers, in net duizender leerlingen van het vmbo.

Geïntegreerde leerroute waarin je een mbo2-diploma haalt, zonder eerst vmbo-examen te doen. Of routes naar mbo2, mbo3 of mbo4 waarin je wel een vmbo-diploma haalt, maar al vóór je vmbo-examen start met vakken op het mbo. Sinds schooljaar 2020-2021 kan het!

Al ruim tien jaar zijn scholen aan het experimenteren met doorlopende leerroutes vmbo-mbo. Met succes. De goede resultaten van deze experimenten en hun voorloper VMZ hebben ervoor gezorgd, dat sinds schooljaar 2020-2021 alle vmbo- en mbo-scholen samen doorlopende leerroutes kunnen aanbieden. We hopen en verwachten dat scholen in steeds meer regio's hiermee aan de slag gaan. We gunnen elke jongere een doorlopende leerroute!

Wat heb je aan zo'n doorlopende leerroute? Soms betekent het dat je sneller een mbo-diploma haalt dan je oude klasgenoten in een reguliere route. Maar het kan ook zo zijn dat je dieper ingaat op een bepaald vak, of dat je een vak volgt waarmee je je kennis over een onderwerp kunt verbreden. Het betekent vooral dat je eerder op zoek kunt naar een beroepspraktijk die bij écht je past.

Voor ons, op het ministerie van OCW, is dat de belangrijkste drijfveer om deze routes mogelijk te maken: zorgen dat zoveel mogelijk jongeren een passende en soepele overstap kunnen maken van het vmbo naar het mbo, en een startkwalificatie halen die aansluit bij hun talenten en hun mogelijkheden greft op de (regionale) arbeidsmarkt.

Het is niet zo dat wie een doorlopende route volgt vroeger moet kiezen of 'vastzit' aan een opleidingsrichting: je keuze herzien kan altijd. Een route leidt tot een startkwalificatie, waarmee je aan de slag kunt op de arbeidsmarkt of kunt doortreren. Van alle jongeren die in een doorlopende leerroute een mbo2-diploma hebben gehaald en doorstuderen, haalt ruim de helft daarna een diploma van mbo3 of mbo4. Daarmee sta je nog steviger op de arbeidsmarkt.

Een reden voor scholen om doorlopende routes te starten is, dat hun studenten wilden dat bij verwante doorstroom- of overstaproutes in dezelfde richting: onnodige overlap uit het programma werd gehaald. Daardoor ontstaat er meer aandacht voor de beroepspraktijk en gerichte ruimte voor vakken waar leerlingen meer tijd voor nodig hebben. Zo sluit je beter aan bij de behoeften van jongeren en krijgen jongeren beter zicht op wat ze willen en waarom.

Om dit voor elkaar te krijgen moeten leraren, schoolleiders en bestuurders goed met elkaar én met jongeren in gesprek om zo samen leerroutes te maken met meerwaarde voor de regio. Zodat zij ononderbroken kunt doorlopen voor een startkwalificatie met een soepele overstap naar het mbo.

We wensen iedereen een fijne doorlopende leerroute,

Tessa van Dorp
program manager curriculum
funderend onderwijs

Marion Hoerberichts
program manager
sterk beroeps-
onderwijs

Marion Hoerberichts & Tessa van Dorp

Mats ie mie? Mats ik oe! Help je mij? Dan help ik jou! Leerlingen van CSG Reggesteyn en ROC van Twente werken nauw met elkaar samen in het onderwijsprogramma Mats.nl. Ook de gemeente Rijssen-Holten en de provincie Overijssel zijn daarbij betrokken. De leerlingen en studenten ontwikkelen samen pop-up stores die ze, met hulp van lokale ondernemers, gezamenlijk in Rijssen runnen. Doelstelling: leren ondernemen. Eén van de pop-up stores was 't Kruidnootje, in Sinterklaastijd.

Mathijs Velderman
4e jaars vmbo, Economie & Ondernemen

HARTSTIKKE TROTS

"We zijn begonnen met het schoonmaken van een lege winkel. Vervolgens hebben we de muren samen geschilderd en de winkel ingericht. Met een heel klein groepje hebben we veel samen gedaan. Ik was blij met de aansturing van Sharon en Wendy. Als ik het even niet wist, boden zij hulp. Als mbo'ers wisten zij er toch iets meer van. Het project was heel succesvol. Ik ben hartstikke trots op wat we hebben bereikt."

Renée Wemkamp
4e jaars vmbo, Economie & Ondernemen

MOEILIJKER DAN GEDACHT

"Een eigen zaak beginnen is moeilijker dan ik dacht. Er komt veel bij kijken. Daarom hebben we de aanvankelijk geplande openingsdatum ook niet gehaald. Drie keer in de week was ik verkoper. Maar ik heb ook het logo van de winkel en een flyer ontwikkeld. Sharon en Wendy gaven uitstekend leiding. Alleen onze communicatie in de groepsapp had soms beter gekund. Voor de rest liep het allemaal lekker soepel."

Sharon Ligtenerg
4^e jaars opleiding Manager Retail, niveau 4

LEIDING GEVEN IS LEUK

"Ik heb ontdekt dat ik het erg leuk vind om leiding te geven en te ondernemen. Daar wil ik iets mee doen in een vervolgopleiding op het hbo. Als mbo'ers hebben we supergoed samengewerkt met leerlingen van het vmbo. Het was gezellig en als we serieus moesten zijn, lukte dat ook. In eerste instantie twijfelde ik erover om pepernoten te verkopen. Achteraf bleek het in Sinterklaastijd hét perfecte idee. De verkoop liep als een trein."

Wendy Verberne
4e jaars opleiding Manager Retail, niveau 4

ENTHOUSIASTE VMBO'ERS

"Als groep konden we heel goed met elkaar opschieten. Dat is een voorwaarde voor succes, vind ik. Eigenlijk vormden we een vriendengroepje in de zaak. De vmbo'ers hebben het geweldig gedaan. Ze waren enthousiast, toonden initiatief en waren bereid om de gaten in het rooster dicht te lopen wanneer dat nodig was. De verkoop verliep prima. Als de promotie van de zaak nog beter was geweest, hadden we waarschijnlijk nog méér verkocht."

Kijk voor meer
informatie op
www.mats.nl

Kom (nog) meer te weten over Sterk Beroeps- en Ondernemen en lees ons digitale magazine:
www.sterkberoeps-ondernemen.nl/leerlabs

KIES MAAK KAAK!

Rachelle Smeets
en Robbert Beijnsberger

Buitenschools leren (BSL) vormt de sleutel waarmee leerlingen van de profielen Zorg & Welzijn en Diensten & Producten van het Connect College in Echt op basis van praktijkervaring een rake keuze kunnen maken uit een brede waaier aan vervolgopleidingen in het mbo. Robbert Beijnsberger en Rachelle Smeets vertellen.

Welke rol hebben jullie op school?
Robbert: 'Ik ben docent aandrijfskunde en Mens & Maatschappij, coach en bedrijfscoördinator, ook voor Sterk Techniekonderwijs.'

Rachelle: 'En ik docent en vaksectievoorzitter Zorg & Welzijn, coach en sinds kort ook betrokken bij 'Regio in je rugzak', een groot project samen met de regio Keyport en de schoolbesturen SOML en LVO Weert.'

Wat is 'Regio in je rugzak'?
Rachelle: 'Er komt een online platform, waarin scholen, bedrijven en gemeenten gaan samenwerken om leerlingen te behouden voor werk in de regio.'

Robbert: 'In feite is het LOB in een nieuw jasje. 'Regio in je rugzak' ligt in het verlengde van de vroegere stages. Met een dossier waarin je kan laten zien wat je al gedaan hebt en waar je al stagegelopen hebt, stroom je makkelijker door naar het mbo.'

Hoe past jullie Buitenschools leren hierin?

Robbert: 'Drie jaar geleden hebben we het profiel PLE gesloten. Er waren nog maar zes aanmeldingen voor techniek. Om voor leerlingen die keuze toch mogelijk te maken, hebben we ervoor gezorgd dat ze buitenschools in een bedrijf technische keuzevakken kunnen uitvoeren. Dat is doorgeroeid naar alle sectoren: al onze vmbo-leerlingen van leerjaar 3 en 4 kunnen een half jaar lang één

dag in de week stage lopen in een bedrijf of instelling naar keuze. In overleg wordt bekeken welke keuzevakken in de praktijk uitgevoerd kunnen worden.'

Wat betekent dat voor jullie aanbod?

Rachelle: 'Op school kun je nooit alle keuzevakken aanbieden. Door Buitenschools leren kan dat wel. Daarmee kan de leerling uit het hele palet kiezen, ook buiten D6P en Z&W. Dat mag voor alle vier de keuzevakken.'

Robbert: 'Zo krijg je persoonlijke leerroutes. Een leerling doet bijvoorbeeld examen in Z&W met keuzevakken Groen of in D6P met twee keuzevakken BWI en twee PLE. Het aantal leerlingen dat de keuzevakken op school doet, wordt steeds kleiner. Van onze leerlingen verwachten we dat ze de lead pakken in het benaderen van het bedrijf. Behalve wat ze leren in het keuzevak en over zichzelf, levert het duidelijk sociale groei op.'

Hoe organiseer je het op school?

Robbert: 'Voor alle keuzevakken maken we praktische opdrachten. Door de praktische opdracht te maken, laten leerlingen zien dat ze de bijbehorende theorie – die de deeltaken dekt – beheersen.'

Rachelle: 'Het ontwikkelen van die opdrachten gebeurt in een werkgroep van collega's met affiniteit met een bepaald vakgebied. Soms betrekken we docenten van buiten de school erbij, bijvoorbeeld voor het profiel Groen. Als coach heb je ook uren om minstens drie stagebezoeken per leerling af te leggen.'

Robbert: 'Leerlingen hebben een digitale stagemap waarin de keuzevakken zichtbaar zijn, ook voor het bedrijf. Vanochtend heb ik bijvoorbeeld met een bedrijf de theorie besproken voor een leerling die keuzevakken uit Maritiem & Techniek volgt. Dat doet hij op een binnenvaartschip.'

Een leven lang lol van loopbaanleren

Als je onderwijs wilt waarin leerlingen en docenten contextrijk leren, kun je dat nog krachtiger maken door loopbaancompetenties daaraan te koppelen. Helemaal sterk wordt het als alle vo- en mbo-scholen in de regio dat doen. Hildegonde Mostert (programmamleider Sterk Techniekonderwijs Apeldoorn e.o.) en Mirjam Bakker (decaan bij RSG N.O. Veluwe en projectleider STO-A) vertellen over de regionale LOB-visie en de verbinding met Sterk Techniekonderwijs.

LOB-taal

In het vmbo heeft LOB een wettelijke basis; in het mbo is het een verplicht vak. In de uitvoering is nog winst te boeken, vond een werkgroep van vo-scholen en het mbo in de Stedendriehoek. Daarom ontwikkelden ze een regionale visie die breed is en door alle scholen te gebruiken. Met eenzelfde LOB-taal, zodat leerlingen, studenten en docenten weten wat er bedoeld wordt. De vijf loopbaan-competenties van Marinika Kuipers vormen de basis. Er is promotiemateriaal gemaakt voor docenten en leerlingen/studenten, praktisch en concreet geformuleerd en in een handzaam formaat.

'In Sterk Techniekonderwijs zijn er voor leerlingen activiteiten waarin ze ervaringen

opdoen, binnen- en buitenschools. Ervaring opdoen betekent dat je met LOB bezig bent. Alleen: daar moet je als leerling wel bewust van zijn! Je kunt dat stimuleren door leerlingen goede vragen te stellen, zodat ze daar op een goede manier over gaan nadenken', vertelt Mirjam. 'Het is interessant in hoeverre Sterk Techniekonderwijs een geheel kan zijn om de LOB-visie praktisch te laten landen', voegt Hildegonde toe.

Ontdekkingstocht

'Een andere drijfveer achter de LOB-regiovisie is, dat stagelopende docenten hetzelfde

proces doorlopen als leerlingen en studenten. En op die manier, via hun eigen loopbaanleren, ervaren dat het best lastig is. 'Wat wil ik nou eigenlijk en wat doet het met me?' Maar ook merken hoe belangrijk het is om af en toe stil te staan bij wat je aan het doen bent.'

De stip op de horizon?

'Docenten ervan doordringen dat loopbaanleren er niet bijkomt, maar er vanzelfsprekend bijhoort. En dat je als vmbo'er met je portfolio en verworven vaardigheden verder kunt op het mbo en dóór kunt met je ontdekkingstocht!'

Hildegonde Mostert

Mirjam Bakker

Leer van het verleden

Onderwijskundige Anja Schoenmaekers-Heesakkers van het Gilde Zorgcollege is sinds 2016 betrokken bij het opzetten van doorlopende leerroutes bij ROC Gilde Opleidingen. Destijds nog als experiment van het Ministerie van Onderwijs, maar sinds augustus vorig jaar is het maken van doorlopende leerroutes vmbo-mbo verankerd in een wet. Daerdoor opgedane ervaringen en de ruimte die deze nieuwe wet biedt, vormen voor het Gilde Zorgcollege de basis van het bouwen aan nieuwe doorlopende trajecten in de zorg.

'Volgend schooljaar beginnen we in Roermond met twee nieuwe doorlopende leerroutes. Met een vmbo-schoot uit Heythuyzen, Scholengemeenschap St. Ursula, starten we een route naar niveau 2 en met BC Brooklin uit Roermond bouwen we aan een route naar niveau 3 en 4. We nemen uitgebreid de tijd om de zaken goed voor te bereiden, want de ervaring uit het verleden leert dat docenten en managers écht tijd nodig hebben om op één lijn te komen.

Goed projectplan

Een zorgvuldig opgesteld projectplan is daarin essentieel. Daarin komen bijvoorbeeld zaken aan de orde als: de inzet van docenten, wat doe je als docenten uitvallen, op welke dagen komen de vmbo-leerlingen naar het mbo, hoe zijn de financiën geregeld – je moet een route wel kunnen bekostigen – en ga je diplomeren of niet? Over al dit soort aandachtspunten moet je als scholen van tevoren goed nadenken en afspraken maken.

Geef je docenten ook uren om de ontwikkeling in gang te zetten, om met hun team te overleggen en het team mee te krijgen. Dat is heel belangrijk in het proces. Doe je dat niet, dan snappen mensen niet waarom dingen gebeuren. Verder is het raadzaam om de continuïteit te bewaken in de groep mensen die een route opzetten. Te veel wisselingen in de werkgroep, dat werkt niet.

We hebben geleerd dat er geen vast model bestaat om de samenwerking in te gieten. Iedere vmbo-schoot heeft zo zijn eigen structuur en cultuur waar je rekening mee moet houden. Uiteindelijk draait het in de doorlopende leerroutes natuurlijk om de student! Laat leerlingen vroegtijdig kennis maken met het mbo. Vernoepel de overgang van vmbo naar mbo. We willen dat leerlingen bewust kiezen voor een vervolgopleiding op het mbo, zodat ze bij ons op de goede plek zitten.'

Jesse Franken
loopt stage bij een
scheepswerf in
Maasbracht

Het achtje op orde

“HET GEGEVEN DAT JE HET ALS VMBO- EN MBO-SCHOLEN SAMEN DOET, VRAAGT OOK OM AANDACHT VOOR DE SAMENWERKING”

Zes regionale leerlabs zijn aan de slag met doorlopende leerlijnen. Esther Klaster, adviseur bij Common Eye en expert op het gebied van samenwerking in onderwijsvraagstukken, aan het woord over het reilen en zeilen in de leerlabs.

Eerst maar even: wat zijn regionale leerlabs?

“Meestal bestaat een leerlab uit een mbo- en een vmbo-school die zich toeleggen op één of een paar specifieke opleidingen. Met uitzonderingen: zo bestaat het leerlab van Landstede uit elf pilots met elf verschillende vmbo-scholen. De leerlabs concentreren zich op verbetering van de aansluiting. Ze verkennen bijvoorbeeld of een geïntegreerde route zonder vmbo-examen of met een gezamenlijk docententeam tot de mogelijkheden behoort. De een heeft leerlingen voor ogen die al vroeg weten wat ze willen, om ze via praktijkgericht onderwijs gemotiveerd te houden; de ander richt zich op persoonsvorming en socialisatie voor alle leerlingen, met maatwerk in praktijkdelen.”

Wat gebeurt er in de leerlabs?

“Ieder leerlab begint in een vroeg stadium met het bij elkaar brengen van docenten. Wat ze doen varieert enorm. Strikt bekeken gaat het bij de start vaak om het doorontwikkelen van doorlopende leerlijnen, dus om de inhoudelijke aansluiting van de lesstof, en zitten docenten samen om de onderwijsprogramma's eerst inhoudelijk beter op elkaar te laten aansluiten.”

Hoe wordt er geleerd in de leerlabs?

“In de praktijk gebeurt het leren vooralsnog binnen het leerlab en lijkt het alsof ieder voor zich het wiel aan het uitvinden is. Leren van elkaar gebeurt nog maar mondjesmaat. De webinars van Sterk Beroeps-onderwijs, verzorgd door SPV, spelen daarin een rol, zo ook het digitaal magazine dat we maken waarin de bandbreedte van doorlopende routes duidelijk wordt. Er is heel veel variatie in de praktijk, maar het grappige is dat elk leerlab nu nog denkt: ‘Maar zo doet toch iedereen het?’”

Waarin schuilt de waarde van een leerlab?

“Doordat het een project is, zijn de scholen gelegitimeerd om aandacht aan de doorlopende leerroute te geven. Het is niet

vrijblijvend. Een goede organisatie is daarvoor essentieel. We noemen dat ‘het achtje dichtregelen’: Je hebt een bestuurlijke opdracht nodig. Zonder dat heb je bevlogen mensen die gaan aanlopen tegen de grenzen van hun tijd en capaciteit. En er is een projectleider nodig die de mensen bij elkaar houdt, blijft enthousiasmeren, het bestuur informeert en zorgt voor facilitering. Waar alle drie de niveaus goed zijn ingeregeld, zie je dat het goed werkt en dat de beweging doorgaat.”

Wat zie je als je naar leerlabs kijkt door een ‘samenwerkingsbril’?

“Samenwerking wordt vaak als iets vanzelfsprekends gezien. Je hebt het met elkaar over de inhoud, zonder je te realiseren dat de samenwerking ook onderwerp van gesprek zou moeten zijn. Onderweg merk je frustraties. De een loopt bijvoorbeeld harder dan de ander of belangen van de samenwerkingspartners blijven onuitgesproken. Een heel enkele keer realiseert een mbo-school zich dat ze de instelling heeft dat het vmbo zich moet aanpassen aan het mbo om het doorlopend te maken. Als het inhoudelijk niet lukt, zit de oorzaak vaak in de samenwerkingskwaliteit. Zorg voor een transparant gesprek en heb aandacht voor de informele relatie. Het feit dat je het samen doet, vraagt meer dan een convenant en bezig zijn met inhoud. De meest dodelijke samenwerking is er één die bestaat uit periodieke overlegmomenten met tussendoor weinig activiteit. Dat is schijnsamenwerking.”

Wat raad je scholen aan die een samenwerking willen opzetten?

“Ga aan de slag met mensen die er echt zin in hebben! Het helpt om mensen te hebben die energie krijgen van nieuwe dingen ontwikkelen. Zorg voor uitstekende faciliteiten. Zorg dat er een neutrale projectleider is, naast projectteamleden die het belang van het vmbo of dat van het mbo vertegenwoordigen. Je kunt die externe projectleider bijvoorbeeld *for the time being* samen financieren. Organiseer het commitment op de drie lagen, het achtje dus. En neem de tijd om elkaar echt te leren kennen, elkaars taal en wereld te snappen: dat helpt spraakverwarring te voorkomen.”

Een kijkje in de keuken van het mbo

Dankzij de nieuwe ‘vakmanschapsroute horeca’ verloopt de overstap van vmbo naar mbo niveau 2 veel soepeler. Deze leerroute is een samenwerking tussen de Haagse François Vatel-school (vmbo) en de School voor Horeca en Facilitaire Dienstverlening (ROC Mondriaan). ‘Vatelers’ Naysha en Djolencio gaan straks de vakmanschapsroute volgen en nemen alvast een kijkje in de keukens van de mbo-school.

Brigitte Laukens

af en toe les van mbo-docenten, en ze volgen zelf ook een aantal praktijklessen op het mbo. Ook krijgen ze twee mentoren: een van François Vatel en een van de School voor Horeca.

Nog een kenmerk van de vakmanschapsroute: direct na hun vmbo-examen mogen ze alvast een aantal theorievakken volgen op het mbo, zoals Engels en Nederlands. “Zo zijn ze helemaal voorbereid op een vliegende start met de praktijkvakken na de zomer”, zegt Marco van Wijngaarden, directeur van de François Vatel-school. Voorheen moesten Vatelers als ze op de mbo-School voor Horeca kwamen bij veel vakken weer vanaf nul beginnen, omdat ze in de klas zaten met studenten die een heel ander vmbo-profiel hadden gedaan.

High tea

Maar of je je thuis voelt op een school, merk je het best als je er bent. Directeur Brigitte Laukens van de School voor Horeca laat Naysha en Djolencio tijdens de rondleiding niet alleen de de instructiekeukens en de verschillende restaurants zien (“Hier kook je voor echte gasten”) maar ook de plek waar

Marco van Wijngaarden

de mbo-studenten zelf eten en de ‘showtafel’ bij het lunchrestaurant, die nu helemaal ingericht is voor een high tea. Intussen stellen Naysha en Djolencio volop vragen. Naysha is bijvoorbeeld benieuwd of je hier ook wel eens zelf gerechten mag bedenken om te koken. (“Pas nádat je alles gekookt hebt dat je in de les moest leren”, legt een docent uit). En Djolencio vraagt verrast of je hier al wijn mag drinken. Brigitte: “Dat mag pas als je achttien bent, maar wijn proeven mag wel!”

Veranderen? Kan!

Bij de vakmanschapsroute doen de leerlingen nog wel hun vmbo-examen. Mochten ze van gedachten veranderen over hun toekomst, dan kunnen ze in het mbo ook nog een andere richting op.

Voor Naysha en Djolencio is het eigenlijk al duidelijk dat het wel klikt tussen hen en deze school. Djolencio wordt vrolijk van de bar, de restaurants en de praktijklokalen: “Ik dacht dat het mbo een gewone school zou zijn, maar je krijgt hier echt veel praktijk.” Naysha voelt zich op haar plek in de keukens. Ze zien allebei al voor zich hoe ze hier straks samen hun mbo-horeca-opleiding doen. Naysha: “Dan zet ik een bord neer en dan roep ik ‘Tafel 9!’ Djolencio: “En dan kom ik eraan en zeg ik: ‘Dat ziet er netjes uit!’”

Ook ik heb een vmbo-diploma!

‘Ook ik heb een vmbo-diploma’ is de titel van een campagne, die Lucelle Deneer-Comvalius op LinkedIn gestart is om het vmbo positief onder de aandacht te brengen. Als directeur van de Stichting Platforms vmbo ben ik blij met dit initiatief. Elke actie om te laten zien dat het vmbo een hele mooie vorm van onderwijs is als start van een beroepsopleiding en een loopbaan, juich ik van harte toe. Ik breng de campagne dan ook graag onder de aandacht. Maar eigenlijk zou hij overbodig moeten zijn.

De campagne slaat ook op mij. Ook ik heb een vmbo-diploma! Nou ja, ik heb een diploma van het lhno, het lager huishoud- en nijverheidsonderwijs; een van de voorlopers van het vmbo. Als ik mezelf voorstel bij een bijeenkomst – en daar zin in heb – vertel ik dat ik een onderwijspad heb gevolgd dat van lhno, naar mhno, hbo en de universiteit liep. Het laatste deel heb ik in ‘stukjes’ gedaan, naast een fulltime baan in het onderwijs.

Zoals bij alle leerlingen werd in de zesde klas (nu groep 8) de vraag gesteld: Waar ga jij naar toe na de lagere school? Bij ons werd die vraag eigenlijk niet echt gesteld. De hele klas ging naar het lhno, op een paar uitzonderingen na: een stuk

of zes meisjes naar de mavo en vier of vijf naar de havo. Die uitkomst stond allang vast, want in de zesde klas werden we voortdurend bezig gehouden met handwerken en handenarbeid. Taal en rekenen waren voor de leerlingen die door zouden gaan naar de mulo en de hbs. Zo heette dat toen nog. In de zomervakantie van onze overstap werd de Mammoetwet ingevoerd.

In de vijfde klas liet ik eens vallen dat ik graag naar de mms (de ‘meisjesvariant’ van de hbs) wilde. Daar werd met hoon-gelach door de juf op gereageerd: als ik dat wilde moest ik nog maar vijf jaar op deze school blijven. In de zesde klas zei de leerkracht die de inschrijving bij het vervolgonderwijs regelde tegen mij: ‘Jou zullen we maar niet voor de mulo inschrijven, dat haal je toch nooit’. Uitspraken die je een leven lang kunnen blijven raken. Ik heb nog altijd een papiertje van mijn eindtoets lagere school, waarop staat: ‘Dit meisje heeft geen doorzettingsvermogen’.

Een tijdje terug sprak ik tijdens een bijeenkomst een meisje dat dezelfde onderwijsloopbaan als ik had doorlopen. Ook zij had keer op keer gehoord ‘dat ze het niet kon’. Tôt ze een docent tegenkwam die wel in haar geloofde en haar stimuleerde door te gaan. Zo’n docent heeft ook mij op het goede spoor gezet en ervoor gezorgd dat ik met wat meer bagage dan gemiddeld aan het vhbo begon. Mevrouw de Cloet gaf me tijdens haar middag-pauze bijles in natuur- en scheikunde. Zo had ik in elk geval al eens van het periodiek systeem gehoord en wist ik hoe geluid zichtbaar wordt gemaakt. Zij stimuleerde me wél en ze was jaren later nog trots dat ik mede dankzij haar inspanningen mijn diploma’s haalde. Zo kan een docent het verschil maken.

Jacqueline Kerkhoffs

Stichting Platforms vmbo

Colofon

Deze vmbo-krant is een uitgave van de Stichting Platforms vmbo. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

Redactie

Jacqueline Kerkhoffs / Stichting Platforms vmbo
Eva Voncken / Bureau Turf
Anne Wesseling / AWJP
Harry Willemsen / Communicatiebureau Harry Willemsen

Eindredactie

Jacqueline Kerkhoffs / Stichting Platforms vmbo

Fotografie

René Corten
Sijmen Hendriks
Hetty van Oijen

Vormgeving

Renate Meijers / studioZebraVink

Drukwerk

EDG Media

Bestellen

Meer exemplaren van deze krant kunt u gratis bestellen via www.primaonderwijs.nl/ sterkberoepsonderwijs. De krant wordt geleverd in bundels van 25 exemplaren.

www.platformsvmbo.nl

© Stichting Platforms vmbo

DOORLOPENDE LEERLIJNEN VMBO NAAR MBO

